

"כִּי-פִתַח תִּפְתַּח אֶת-יָדְךָ לַוְהַעֲבֹט תַּעֲבִיטְנוּ דֵי מַחְסְרוֹ אֲשֶׁר יַחְסֹר לוֹ".

(דברים, פרשתנו - ראה פרק ט"ו, ח)

מצווה בפרשה – צדקה

מצווה תע"ט: לתן צדקה כמסת ידו

לעשות צדקה עם הצריך לה בשמחה ובטוב לבב, כלומר שניתן מממוננו למי שיחסר לו ולחזק העני בכל מה שצריך למחייתו בכל יכולתנו ועל זה נאמר "פתח תפתח" ודרשו רז"ל אפילו כמה פעמים. ואמרו רז"ל שאין שום אדם בא לידי עניות במצוות הצדקה שיעשה, שנאמר "והיה מעשה הצדקה שלום". ואין ישראל נגאלין אלא בזכות הצדקה שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה".

שרש המצווה: שרצה הא-ל להיות ברואיו מלומדים ומורגלים במידת החסד והרחמים, ומתוך כך יהיו ראויים לקבלת הטובה. והלא יכול ה' להספיק לעני די מחסורו, אלא שהיה מחסדו שנעשינו שלוחים לו, לזכותנו.

(ע"פ ספר החינוך)

אספקלריה

תלת קשרין - המצווה, הפרשה והחודש

בין מצוות הצדקה לחודש אלול, העומד בפתחנו, יש זיקה מיוחדת. שכן, פרשת ראה, בה מופיעה המצווה, נקראת בסמיכות לחודש אלול וידוע מה שכתב השל"ה שלפרשיות התורה יש קשר מיוחד עם הזמן בו הן נקראות. רמו עמוק אף ניתן לכך בספר משנת חסידים, המסביר על פי הסוד, כי לכל חודש ישנו הצירוף של שם הוי"ה הקשור אליו, וחודש אלול קשור עם שם ה' היוצא מסופי תיבות של הפסוק "וצדקה תהיה לנו כיי". גם הראשי תיבות של אלול "איש לרעהו ומתנות לאביונים" רומזות על הקשר בין צדקה לאלול.

נשאלת השאלה, הרי מצווה זו זמנה כל השנה, ומהו החידוש בחודש אלול? אלא זו ההוספה בצדקה, בנתינה יותר מכפי הרגילות. וזאת מכמה סיבות: הן מצד עבודת התשובה דאלול, בבחינת "וחטאך בצדקה פרוק". ולכן אין שייך חשבון בכמות הצדקה (כדברי רז"ל "אל יבזבז יותר מחומשי"), דלא גרעא רפואת הנפש מרפואת הגוף וכמו שעל רפואת הגוף ייתן איש כל אשר לו, על אחת כמה וכמה לרפואת נפשו. ומשום הכי יש להרבות בימים אלו בנתינת הצדקה, ע"ד מ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה לגבי עשרת ימי תשובה שיש "להרבות בצדקה".

סיבה נוספת, הקשורה בריבוי הצדקה, שבכך אנו מבקשים שה' שכשם שאנו עושים לפנינו משורת הדין, כך אף הוא יעשה עמנו, כלשון הטור (או"ח ר"ס תקפ"א) "וכל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו". ועל ידי כך יזכו כלל ישראל לכתובה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

מדרש לפרשה

החוזים בכוכבים בישרו לרבי עקיבא, כי בתו תמות על ידי הכשת נחש ביום חופתה והוא דאג על כך מאד. אחר החתונה תחבה הבת את סיכתה בחור הקיר ולמחר כשהוציאתה נכרך נחש מת אחר הסיכה. שאלה אביה, באיזו זכות ניצלת? אמרה לו: בעת הסעודה עמד עני בפתח ומחמת טרחת הסעודה אף אחד לא שם אליו לב, לקחתי את מנתי ונתתיה לו. אמר לה מצווה עשית. יצא רבי עקיבא ודרש "וצדקה תציל ממוות", ולא רק ממיתה משונה אלא מהמיתה עצמה, (שבת, קנו ע"ב).

